

rozhatatlan. Az ettől nyugatra lévő részen a 3–3,5 m vastag modern bolygatás alatt is keverve fordult elő az újkori és török kori kerámia. Az ez alatti 1–1,5 méteres feltöltésben a török anyag fokozatosan uralkodóvá vált, majd az alatta lévő, egyre tömöttebb rétegekben már a középkor dominált. A pillértől Ny-ra törmelékes márgaréteget találtunk, leletanyag nélkül. A kutatóárok D-i sávjában az átvágást egészen a szilárd márga altalajig végeztük el. Bár a szelvényben komplett régészeti rétegsort és jelenségeket sikerült megfognunk, semmilyen, a királyi kertre vonatkozó adatot nem nyertünk.

A 2. sz. kutatóárkot az előbbtől É-ra, vele párhuzamosan alakítottuk ki. K-i végében a felső 3–3,5 m vastag rétegsor ismét csak modern és újkori feltöltésnek bizonyult. Alatta homogén török kori leletanyag jelentkezett. A várfal és annak omladékrétege közötti sávban előtűnt a szilárd, palás márga altalaj, amely itt keskeny teraszokkal és kisebb rézsűkkel lejt Ny felé. A szelvény közepe táján húzódó omladékréteg legvastagabban a déli szelvénybővítésben jelentkezett. A fal omladékában először nagyméretű, egyik oldalukon hengeresen lekerékített kőlapok bukkantak elő szinte egy sorban. Ezeket a várfal mellvéd alatti gyűrűs övparkányának darabjaiként azonosítottuk. Részben mellettük, részben alattuk vékonyka fal tűnt elő, majd egy hozzá nyugatról kapcsolódó másik falsarok. A két fal szegletében egy jellegzetes reneszánsz ablak szemöldök- és szárköveit találtuk meg. Az egyszerűnek tűnő fal Ny-i oldalán kőből faragott reneszánsz lábazati parkány húzódott eredeti helyzetében. A kis fal mögött a rézsűbe vágott kis épület egy helyiségét sikerült megfognunk, amelynek azonban hátsó, K-i felét egy csatorna teljesen elvágta. Előkeült a helyiség D-i zárófala is, amely azonban másodlagos kialakítású. A zárófalnak a reneszánsz falhoz csatlakozó végében ajtónyílást sikerült azonosítanunk. A helyiségben a padló már teljesen elpusztult. Közvetlenül a szelvényrész Ny-i oldalán lévő padka mellett egy épület K-i falára bukkantunk, aminek csak az alsó két-három kőszára maradt fenn, de belső, Ny-i oldalán az eredeti téglapadló egész jó állapotban megmaradt. Az É-i bővítésben a középső és D-i részhez hasonlóan kibontakozott a várfal omladéka, amit itt is a téglacsatorna bolygatása vágott el. A leomlott faltömbök alatt egy viszonylag sekély török kori szemétködröt tártunk fel. Azonosítani tudtuk a török kori köves járósíntet, amelyhez nyugatról másodlagosan felhasznált kőekből rakott lépcső vezetett fel. A török szint alatti bontásból az ásatás eddigi legnagyobb épületének maradványai – lepusztult DK-i sarka – bontakoztak ki. Kb. 4,5×5,5 m alapterületű lehetett. Belsejét egykor átlós háló mintára rakott téglapadló borította, aminek a habarcságyban kirajzolódó lenyomata maradt meg. A királyi kertre vonatkozó jelenséget tehát a 2. sz. szondában sem találtunk.

A 3. sz. kutatóárkot a 2. sz. árok Ny-i folytatásában, az út túloldalán nyitottuk. Kevés eredményt hozott. ÉK-i sarkában a felszíntől relatíve kis mélységben előbukkan-

tak egy a századfordulós palotához tartozó szökőkút medencéjének beton maradványai, lehetlenné téve a további mélyítést. Ettől D-re azonban egy Mária Terézia aranypénz került napvilágra.

Munkatárs: Tóth Anikó.

MAGYAR KÁROLY

40. Budapest, I. Országház utca 33–34.

Kő

Folytattuk az 1996-ban megkezdett régészeti kutatásokat 2000. novemberében és decemberében. Az Országház u. 33. pincéjében az Országház u. irányában a külső támpilléres városfal újabb szakasza került feltárássra. Ugyanez a fal az Országház u. 34. udvarának ÉK-i sarkában is napvilágra került.

BENCZE ZOLTÁN

41. Budapest, I. Szabó Ilonka utca 22.

Á, Kő

A Budapesti Történeti Múzeum Középkori Osztálya 1999. november 8.–2000. január 15. között szondázó jellegű, majd megelőző régészeti kutatást végzett a régészeti védettséget élvező ingatlan területén.

A kutatás elején árokkal tisztáztuk, hogy régészeti leletek csupán a teleknek a Szabó Ilonka utcával párhuzamos 15 méter széles sávjában várhatóak. A kutatóárokból rakott falalapozások és agyagpadlók részletei kerültek napvilágra, amelyek egykor itt állt épületekről tanúskodtak. Először munkagép segítségével eltávolítottuk a hegy irányában vastagodó feltöltés rétegeit. A középkori rétegek, járósíntek ugyanis egy megközelítőleg sík felületen, teraszon helyezkedtek el. Körülbelül 20 cm vastag földréteg eltávolítása után előtűntek az épületfalak és padlósíntek. Az utcával párhuzamos irányban állt Árpád-kori faházak maradványai kerültek napvilágra. Szárazon rakott köves alapozások és az alapfalak tetején húzódó korhadat talpgerendák mutatták az épületek körvonalait. A falakon belül agyagból tapasztott járósínteket tártunk fel.

Tulajdonképpen két épület egymás fölött megőrződött maradványait tudtuk kiásni a 13. sz. második feléből. A korábbi ház kb. négyzetes alaprajzú, egyhelyiségű épület lehetett, amelynek keleti, déli és nyugati falát figyelhettük meg, az északi fal már a mai utca alá esett. A későbbi ház elnyújtott, téglalap formájú volt, legalább három helyiségből állt, a főfalak mellett osztófalait is megtaláltuk. A későbbi ház használatával is felhagytak már a 13.–14. sz. fordulóján, a padlókat fedő rétegekből ennél a korszaknál későbbi kerámia nem került elő. A későbbi épület DK-i sarkába a 15. sz. elején egy négyzet alakú, vastag köves alapozást helyeztek el, amelynek funkcióját nem sikerült megállapítani. Az alapozás nyugati oldalán égett rögös, faszenes betöltésű gödörrel részletet tártunk fel. Ettől Ny-ra viszont minden

korábbi réteget elpusztított egy bombatölcsér, amely az 1944–45-ös ostromban keletkezett.

A régészeti feltárást befejeztük, az előkerült épületmaradványok fenntartása, műemléki védelmük nem indokolt. Az ásatáson részt vett Pölös Andrea és Belényesy Károly.

VÉGH ANDRÁS

42. Budapest, I. Szent György tér 4.,
Szent György utca 2–10., Lovarda köz északi része
B, Kö, Ú

Lovarda-köz É-i része

A DNy-i részen teljesen kibontottuk a II. (Anjou-kori) városfal itt megmaradt szakaszát, melynek belső oldalán többszöri megerősítések, javítások nyoma figyelhető meg. Kibontottuk az I. (IV. Béla-kori) városfal kisebb, itt megmaradt szakaszát is, rajta egy későbbi átépítés nyomával. A K-i szakaszon, a Teleki palota D-i zárófalának D-i oldalán nagyméretű, íves kövekből megépített, még az újkorban tömedékelt kerek, kőaljú, mély ciszterna került elő.

Teleki palota

Befejeztük a palota mélypincéjében található 8. sz. kút feltárást, melyből az Anjou-kárpit előkerült. Alján beiszapolódást nem találtunk, valószínűleg rendszeresen tisztították. Szeméttel történő tömedékelése az átsizapolásból előkerült pénzletek alapján Zsigmond uralkodásának idején történt. Megtörtént a kútból kikerült kb. 300 zsáknyi földanyag átsizapolása is. Ebből jelentős mennyiségű különféle magot, csonthéjasok burkát, fát, bőrdarabokat, textildarabokat, üveget és középkori pénzeket is kinyertünk. Ezeknek tudományos feldolgozása, restaurálása folyamatban van.

Szent György utca 2.

A telek Ny-i felén feltártuk egy Ny-K-i irányú, középkori, sziklába vágott, beszakadt földmű pince megmaradt szakaszát. Lépcsői, faragott kőből készült ajtókerete ép-ségben megmaradt. K-en agyaggal és kőből épült fallal lefalazták, majd tömedékelték. Tömedékelték agyaggal a tőle D-re eső négyzetes üreget is, mely valószínűleg egykor talán kút vagy ciszterna lehetett.

E pincszakasztól É-ra egy, az újkorban ki- és elfalazott mély négyzetes többszintes pinceteret bontottunk ki. Kőlépcsős lejárata Ny-ról indult K-felé. Tőle D-re a középkori omladékon egy nagyméretű égetőteret alakítottak ki. A falakon látszik a többszöri átalakítás és megerősítés nyoma.

A telek középső részén tártunk fel egy törtköves falazatú, négyzetes, középkori pincét K-ról Ny-felé induló lejáróval, küszöbkövel, az ajtó D-i szárkövével. Felmenő falai több méter magasan állnak. Ezt a középkori pincelejárót vágja át egy kerek török kori szemétködör; az újkori palota kapufelhajtójának íves fala, ill. a későbbi,

a telek K-i részén jó állapotban megmaradt megégett, törtköves, vakolt falazatú, osztott terű pince É-D-i zárófala. Ez a későbbi épületszakasz a leletek tanúsága szerint a török kori ostromok idején pusztulhatott el.

Az újkorban ezeket a falakat belülről néhol pillérekkel, néhol melléfalazott fallal megerősítették, átépítették.

Szintén a Szent György u. 2. újkori K-Ny-i pince teréből vágta bele azt a K-Ny-i irányú pincelejárót abba a tavaly feltárt és kitisztított középkori, téglaboltozatú mélypincébe, melynek eredeti középkori lejárója már a Szent György u. 4. telekről nyílt.

Szent György utca 4.

Tisztáztuk a telek utcai homlokzata mögötti D-i oldalt. Kiderült, hogy a korábban feltárt pince és a telek D-i határa között néhány sziklagödört leszámítva egyéb bemélyített objektum nem található, mindenütt elértük az erősen likacsos édesvízi mészkőből álló felszínt. A pince D-i falával párhuzamosan D-ről középkori épület alapozása fut K-Ny-i irányban.

A pince mögött, tehát attól keletre falazott újkori emésztő került napvilágra, amely mintegy 6 méter mélynek bizonyult. Az emésztőt közvetlenül egy középkori kút K-i oldalához mélyítették. E kutat egy beléomlasztott épület törmeléke töltötte ki, az omladékot a 15. században borították a kút belsejébe. A nehéz műszaki körülmények miatt a kutat nem sikerült teljesen kitisztítani, mintegy 8 méter mélységnél fel kellett függesztenünk a munkát. A kút D-i oldalát világháborús bombatölcsér bolygatta, magát a kutat viszont egy Árpád-kori pince K-i szélébe ásták be.

A telek középtáján az É-i telekhatár mellett, részben a 6. sz. telek területén egy Árpád-kori pince helyezkedik el. A településtörténeti szempontból rendkívül jelentős objektum tájolása enyhén eltér a késő középkori telek tájolásától, jelzi a telek formájának kisebb változásait az évszázadok során. A pincét a sziklás altalajba mélyítették, majd oldalain kőfalakat emeltek. Ennek építési idejét a város alapítása körüli időkre, a 13. század közepére tehetjük a régészeti leletanyag alapján. Az épület nem sokáig maradt használatban, mivel még a 13. század második felében meg is szüntették a belsejét kitöltő feltöltés leletanyagának tanúsága szerint.

A telek Ny-i végében korábban feltárt pince kutatását is befejeztük. Megtisztítottuk a pincepadlót, amelyen több eltömedékelt mélypince lejáró, illetve felhagyott mélypince lejáró-kezdemény került elő. Ezeket a pince építésével szüntették meg. Az épület ugyanis egy jelentős középkori átépítés jeleit mutatja. A középkor késői szakaszától fogva egészen 1900 körüli bontásáig a pince a várfalakkal párhuzamos tengellyel helyezkedett el. Kiderült azonban, hogy a pincének létezett egy korábbi középkori előzménye, amely a várfalakra merőlegesen állt. Ennek a belső, Árpád-kori városfal melletti, még a középkorban visszatöltött szakaszát sikerült feltárnunk. Innen a Ny-ra, a városfal alá vezető, sziklába vágott folyosó indítását is kibontottuk, amelynek folytatását azonban az itt található ciszterna tönkre tette. A